

ОӘЖ 728

МҮМКІНДІГІ ШЕКТЕУЛІ АДАМДАРҒА АРНАЛҒАН СӘУЛЕТТІК ОРТА

Серікбаева Алтын Төлебайқызы

6-n_97@mail.ru

Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ Сәулет-құрлыс факультеті Дизайн және ИГ
кафедрасының

5 курс студенті, Астана, Қазақстан

Ғылыми жетекшісі – Ж.Т. Омарова

2018 жылы сәуірдің 16 күні Астана қалалық кітапханасында кездесу өтті, сол кездесуде бір бойжеткен қызбен таныстым, әңгіме барысында мән бермедім, кейін байқасам көз жанары маған түспейтінін түсіндім. Дегенмен әңгімеміз әрі өрбіді, мүгедек адамдардың өмір сүруі сәулеттік ортада өте қиын екенін, қарапайм заттардың жоқтығы жайында әңгіме қозғалды.

Мүгедектерге арналған функционалды тұрғын үйдің жобасының маңыздылығы, мүмкіндігі шектеулі адамдардың өмір сапасын арттыру және ыңғайлы ортаны жобалау болып табылады. Қазақстан Республикасында 18 800 000 адам өмір сүреді соның 560 000 мүмкіндігі шектеулі жандар, ал балалар саңы 56 000 болып табылады. Тұрғылықты адам санының 2.97 % мүмкіндігі шектеулі адамдар, орта есеппен Астана қаласында 1 000 000 тұрғын бар деп есепдегенде 29 700 мүгедек яғни өздігінен қозғалысқа түсе алмайтын адамдар қолайсыз ортада өмір сүреді. Тұрғын аудан, демалыс, жұмыс және қоғамдық орталарда қарапайым өмір сүру мүмкіндігі үшін үлкен күш пен уақыт қажет.

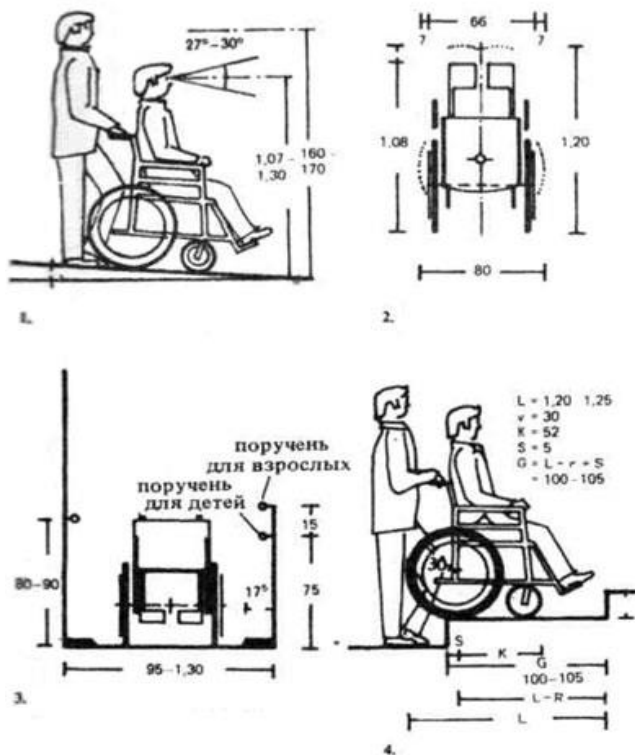
Басқа мемлекеттерге көз жүгірте отырып, біздің мемлекетімізде, қаламызда қаншалықты өмір сүру ыңғайлы екеніне мән бердім. Қарапайым қоғамдық орындарда немесе саябақтарда мүмкіндігі шектеулі адамдар үшін кедергілер өте көп болып табылады, сәулеттік тексерістің аздығынан мыңдаған адамдар зардап шегуде. Сурет 3-ке назар аударыңыз.

Сурет 3. Мемлекетіміздегі тұрғын үйлерінің бірінде

Кез келген адам өзіне деген мүсіркеушілік пен шарасыздықты сезінгісі келмейді, сол себептен қаланың, ғимараттардың, интерьердің жетерліктей ыңғайлы болуы қажет. Басты мақсаты мүмкіндігі шектеулі адамдардың мүмкіндігін арттыру болып табылады. Яғни күнделікті өмірде қоғамда өз орын алу дені сау адамдарға да қиындық соқтырады, ал мүгедек адамдар үшін бұл алынбас асудай болып көрінуі мүмкін, сол себептен қоршаған орта, ғимараттар мейірімдірек болуы үшін жаңа сәулеттік бөлшектер немесе сәулеттік ғимараттарды қосу арқылы ыңғайлы ортаны жобалау басты мақсат болып табылады[1].

Ғимараттың жалпы орналасуы бірқатар ерекшеліктерді ескеруі керек, мысалы, дәретхана есіктеріне кеңірек кіруі. Есіктердің, қосқыштардың және т.б. ескеру керек, сондай-ақ түрлі техникалық құралдарды, мысалы, есіктердегі магниттік ысырмаларды пайдалану қажет. Есік бөлмеге 30-40 см дәлізден апаруы керек (сурет 2). Ішкі жағында есік тоқтату бағытында жылжытылған тірек беруі керек. Дәретханаға кіру 8% дейін еденге арналған көлбеу болуы тиіс[2].

Сурет 2. Есік өлшемі

Барлық қосқыштар, тұтқалар, сантехникалық фитингтер, терезе жабыстырғыштары, автоматты құрылғыларға арналған түймелер, дәретхана қағаздары үшін кронштейндер, лифтпен басқару және т.б. кеңейтілген немесе сәл қимылданған қолмен қол жетімді аймақта орнатылуы керек. Қалалық жоспарлау барлық қажетті заттарға дейін: мүгедектер арбасын пайдалануға мүмкіндік берсе, дүкендер, мейрамханалар, почта байланысы, пошта жәшігі, жинақ кассасы, әлеуметтік қамтамасыз ету бөлімі, дәріхана, телефон аппараттары, қалалық көлік аялдамалары және т.б. Мүмкіндігі шектеулі адамдарға арналған үйлерді салу орны бірнеше шартқа сәйкес болуы керек. Қозғалыс орындары: пандустар мен пандустар, ойын алаңдары, гидротерапияға арналған бөлмелер және т.б.. Қабырғалар тозуға және соққыға төзімді болуы керек. Мүгедектік арбаға соққылардан қорғау қажет[3].

Бұл жобада ең басты қаралатын тұрғын аумақ яғни тұрғын үйдің жан-жақтылығы (функционалдығы). Қала құрлысында адамға қажетті ең басты қажеттіліктер тұрғын аудан, жұмыс орыны және демалыс орыны болып табылады. Біз алып отырған жобада мүмкіндігі шектеулі адамдардың жеке тұрғын үйі, мүмкіндігіне байланысты қол жетімді мысалы: интерьер мүгедектікке байланысты өзгеріске түседі көзі көрмейтін, өзі жүріп тұра алмайтын, құлағы естімейтін адамдарға арнайы үй жобасы салынады. Келесі жұмыс орыны адамдардың өз қалауы бойынша еңбек етуі және жылыжайлардың болуы еңбек қабілеттігімен қатар бірге уақыт өткізу, жұмыла еңбек етуге шақырады. Көпдеген демалыс орындары және спорттық залдар т.б пайдалы заттар болады.

Қолданылған әдебиеттер тізімі

1. КрисСалтер. Entangled: Technology and the Transformation of Performance. — MIT Press, 2011. — 81–112б.
2. Лисициана М.В. и Пронина Е.С.: Архитектурное проектирование жилых зданий.- Режим доступа: <http://www.kodges.ru/nauka/vuz/literatura2/35879-arkhitekturnoe-proektirovanie-zhilykh-zdaniij.html>